

ראש השנה

"אמר הקב"ה: אמרו לפני בראש השנה מלכויות, זיכרונות ושופרות" מסכת ראש השנה דף טז

תלמידים יקרים,

במסכת ראש השנה, פרק ד משנה ו, כתוב כך:

אין פוחתין מעשרה מלכויות, מעשרה זכרונות, מעשרה שופרות.

רבי יוחנן בן נורי אומר: אם אמר שלש שלש מכלן, יצא.

אין מזכירין זכרון מלכות ושופר של פרענות.

מתחיל בתורה ומשלים בנביא. רבי יוסי אומר: אם השלים בתורה, יצא:

במשימה זו אתם תהיו "חבורת בלשי המשנה". תפקידכם יהיה לפענח את הכתוב במשנה בעזרת

שלושה רמזים שתקבלו במהלך העבודה.

קראו את ההוראות ועבדו לפי השלבים.

כדי לבצע את המשימה השתמשו באמצעי העזר האלה:

דפי המשימה;

מחזור תפילה לראש השנה;

משנה מסכת ראש השנה;

קלי כתיבה;

צבעים.

אפי 1 - פאנוח אבנה התפילה

עבודה בזוגות בכיתה

אין פוחתין מעשרה מלכויות, מעשרה זכרונות, מעשרה שופרות.

רבי יוחנן בן נורי אומר: אם אמר שלש שלש מכלן, יצא.

אין מזכירין זכרון מלכות ושופר של פרענות.

מתחיל בתורה ומשלים בנביא. רבי יוסי אומר: אם השלים בתורה, יצא:

הרמז הראשון שיעזור לכם להבין את המשנה הוא זה:

במשנה מסתתר **המבנה** המיוחד במינו של תפילת מוסף לראש השנה הנמצאת

במחזור ראש השנה.

עליכם לפענח את **מבנה התפילה**.

עיינו בתפילה הכתובה בעמודים שלפניכם.

שימו לב: בתוך התפילה מסומנים ברקע אפור הפסוקים המצוטטים מהתנ"ך בברכות

"מלכויות", "זיכרונות" ו"שופרות". לצד כל פסוק כתוב מראה המקום שלו בתנ"ך (ספר, פרק

ופסוק).

הדגישו בפסוקים המסומנים בתפילה, בצבעים שונים, את מילות המפתח המזכירות

מ-ל-ך, ז-כ-ר או ש-פ-ר.

לדוגמה, בפסוק הראשון הדגישו את מילת המפתח 'ימלך': ה' **יְמַלֵּךְ** לְעַלְמֵךְ וְעַד: (שמות טו, יח).

תפילת מוסף לראש השנה

מלכויות

בְּכָתוּב בְּתוֹרָתְךָ:

ה' יִמְלֶךְ לְעֵלָם וָעַד: (שמות טו, יח)

וַיֹּאמֶר:

לֹא הִבִּיט אֵינֹן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עֵמֶל בְּיִשְׂרָאֵל, ה' אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מִלְּךָ בּוֹ: (במדבר כג, כא)

וַיֹּאמֶר:

וַיְהִי בִישְׂרוּן מִלְּךָ, בְּהִתְאַסֵּף רֵאשֵׁי עָם, יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל: (דברים לג, ה)

וּבְדַבְרֵי קִדְשְׁךָ כְּתוּב לְאָמֵר:

כִּי לַה' הַמְּלוּכָה, וּמִשָּׁל בְּגוֹיִם: (תהילים כב, כט)

ה' מִלְּךָ גְּאוֹת לְבִישׁ, לְבִישׁ ה' עֵז הַתְּאֵזֵר, אֵף תִּכּוֹן תִּבְלַל בַּל תִּמוּט: (תהילים צג, א)

וַיֹּאמֶר:

שָׂאוּ שְׁעָרִים רֵאשֵׁיכֶם וְהִנְשָׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם, וַיָּבֹאוּ מִלְּךָ הַכְּבוֹד:

מִי זֶה מִלְּךָ הַכְּבוֹד, ה' עֲזוֹז וְגִבּוֹר, ה' גִּבּוֹר מִלְּחָמָה:

שָׂאוּ שְׁעָרִים רֵאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם, וַיָּבֹאוּ מִלְּךָ הַכְּבוֹד:

מִי הוּא זֶה מִלְּךָ הַכְּבוֹד, ה' צְבָאוֹת, הוּא מִלְּךָ הַכְּבוֹד סֶלָה: (תהילים כד, ט)

וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כְּתוּב לְאָמֵר:

כֹּה אָמַר ה' מִלְּךָ יִשְׂרָאֵל וְגִאֲלוֹ ה' צְבָאוֹת, אֲנִי רֵאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבְּלָעֲדֵי אֵין אֱלֹהִים: (ישעיהו מד, ו)

וַיֹּאמֶר:

וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לְשַׁפֵּט אֶת הַר עֵשׂוֹ, וְהִיָּתָה לַה' הַמְּלוּכָה: (עובדיה א, כא)

וַיֹּאמֶר:

וְהָיָה ה' לְמִלְּךָ עַל כָּל הָאָרֶץ, בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָּה ה' אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד: (זכריה יד, ט)

וּבְתוֹרָתְךָ ה' אֱלֹהֵינוּ כְּתוּב לְאָמֵר:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד: (דברים ו, ד)

זכרונות

בְּכָתוּב בְּתוֹרָתְךָ:

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נח וְאֶת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתְּבֹה, וַיַּעֲבֹר אֱלֹהִים רוּחַ עַל הָאָרֶץ וַיִּשְׁכּוּ הַמַּיִם:
(בראשית ח, א)

וּנְאֻמָּר:

וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נִאֲקָתְךָ, וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב: (שמות ב, כד)
וּנְאֻמָּר:

וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי אֶת נִאֲקַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מִצְרַיִם מַעֲבֵדִים אֹתָם, וְאִזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי: (שמות ו, ה)

וּבְדַבְרֵי קִדְשְׁךָ כְּתוּב לֵאמֹר:

זָכַר עֲשֵׂה לְנַפְלְאֹתַי, חֲנוּן וְרַחוּם הוּא: (תהילים קיא, ד)
וּנְאֻמָּר:

שָׂרָף נִתַּן לִירֵאָיו, יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ: (תהילים קיא, ה)
וּנְאֻמָּר:

וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ, וַיִּנְחֵם כָּרַב חֲסָדָיו: (תהילים קו, מה)

וְעַל יְדֵי עֲבָדֶיךָ הַנְּבִיאִים כְּתוּב לֵאמֹר:

הֲלֹךְ וְקִרְאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַיִם לֵאמֹר כֹּה אָמַר ה' וְכִבְרַתִּי לְךָ חֲסֵד נְעוּרֶיךָ אֲהַבֵּת בְּלוּלְתֶיךָ, לְכַתֵּב אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאָרֶץ
לֹא זְרוּעָה: (ירמיהו ב, ב)

וּנְאֻמָּר:

וְכִבְרַתִּי אֲנִי אֶת בְּרִיתִי אוֹתְךָ בַּיָּמִי נְעוּרֶיךָ, וְחֻקִּימוֹתַי לְךָ בְּרִית עוֹלָם: (יחזקאל טו, ס)

וּנְאֻמָּר:

הַבֵּן יִקִּיר לִי אֶפְרַיִם אִם יִלְד שְׁעִשׂוּעִים כִּי מִדֵּי דַבְרֵי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד, עַל כֵּן הָמוּ מְעִי לֹו רַחֵם אֶרְחַמְנּוּ נָאִם ה':
(ירמיהו לא, יט)

וְקִיָּם לָנוּ הוּא אֱלֹהֵינוּ אֶת הַדְּבָר שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ בְּתוֹרָתְךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדְּךָ כְּאֹמֹר:

וְכִבְרַתִּי לָהֶם בְּרִית רֵאשִׁנִּים, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לְהִיּוֹת לָהֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי הוּא:
(ויקרא כו, מה)

שופרות

בְּכָתוּב בְּתוֹרָתְךָ:

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְהִיט הַבִּקֵּר וַיְהִי קֶלֶת וּבְרָקִים וְעָנָן כְּבֹד עַל הַהָר וְקוֹל שֹׁפָר חֲזָק מְאֹד, וַיִּחַרְד כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה (שמות יט, טז)

וַנֹּאמֶר:

וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחֲזָק מְאֹד, מֹשֶׁה יָדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל: (שמות יט, יט)

וַנֹּאמֶר:

וְכָל הָעָם רְאִים אֶת הַקּוֹלֹת וְאֶת הַלְפִידִם וְאֶת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת הַהָר עֹשֵׂן, וַיֵּרָא הָעָם וַיִּנְעוּ וַיַּעֲמִדוּ מֵרַחֵק: (שמות כ, יד)

וּבְדַבְרֵי קִדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר:

עֲלֶה אֱלֹהִים בְּתְרוּעָה, ה' בְּקוֹל שׁוֹפָר: (תהילים מז, ו)

וַנֹּאמֶר:

בְּחִצְצוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר, הִרְיֵעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ ה': (תהילים צח, ו)

וַנֹּאמֶר:

תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר, בְּכֶסֶה לְיוֹם חַגְנוּ: (תהילים פא, ד)

הִלְלוּהוּ. הִלְלוּ אֵל בְּקִדְשׁוֹ. הִלְלוּהוּ בְּרִקְיעַ עִזּוֹ: (תהילים קנ, א-ו)

הִלְלוּהוּ בְּגִבּוֹרָתוֹ. הִלְלוּהוּ כְּרַב גִּדְלוֹ:

הִלְלוּהוּ בְּתַקְעַ שׁוֹפָר. הִלְלוּהוּ בְּגִבּוֹל וְכִנּוֹר:

הִלְלוּהוּ בְּתֵף וּמְחוֹל. הִלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעִגְב:

הִלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שִׁמְעַ. הִלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה:

כֹּל הַנְּשָׁמָה תִּהְלֵל יְהוָה הִלְלוּהוּ:

ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמר:

והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים, והשתחוו לה' בחר הקדש בירושלים: (ישעיהו כז, ג)

כל ישבי תבל ושכני ארץ, כנשא גם הרים תראו וכתקע שופר תשמעו: (ישעיהו יח, ג)
ונאמר:

וה' עליהם יראה ויצא כפרק חצו, ואדני ה' (קרי אלקים) בשופר יתקע, והלך בסערות תימן: (זכריה ט, יד)

ה' עבאות יגן עליהם:

ה' עבאות יגן עליכם:

ה' עבאות יגן עלינו:

אלהינו ואלהי אבותינו, תקע בשופר גדול לחרותנו, ושא גם לקבץ גליותינו, וקום לנו ה' אלהינו את הדבר

שהבטחתנו בתורתך, על ידי משה עבדך, מפי כבודך כאמור:

וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשכם ותקעתם בחצצרת על עלתיכם ועל זבחי שלמיכם, והיו לכם לזכרון לפני אלהיכם אני ה' אלהיכם: (במדבר י, י)

פסיכיה 1 (המשק) – פאנוח אבנה התפילה

בדקו את מילות המפתח שסימנתם בשלוש הברכות.

השלימו את הפסוקים החסרים בטבלת למיון פסוקים שבעמוד 8. אין צורך להעתיק את כל

הפסוק, אלא רק כמה מילים מן הפסוק שבהן נכללת מילת המפתח שהדגשתם.

השלימו את החסר בשורת הכותרות בטבלה: את נושא הברכה או את תוכן הברכה.

טבלה למיון פסוקים

שמות התלמידים:

פסוקים המתארים את התגלות ה' בהר סיני ומשמעות השופר ביהדות	פסוקים המתארים את ההשגחה הפרטית של ה' על כל ברואיו	מלכויות	נושא ותוכן הברכה מקור הפסוקים בתנ"ך
"וְקָל שֹׁפָר תִּזְקַמְּאוּ" (שמות יט, טז)	"_____ "_____ (בראשית ח, א)	"ה' יִמְלֹךְ" (שמות טו, יח)	1
"_____ "_____ (שמות יט, יט)	"וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת-בְּרִיתוֹ אֲתָ-אֲבֹרָהֶם" (שמות ב, כד)	"ה' אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מְלֶכֶךְ בּוֹ" (במדבר כג, כא)	2
"וְכָל-הָעַם רֹאִים אֶת-... וְאֵת קוֹל הַשֹּׁפָר" (שמות כ, יד)	"וַיִּזְכְּרֵנִי אֶת-בְּרִיתִי ... אֲבֹרָהֶם אֲזָכֹר וְהָאָרֶץ אֲזָכֹר" (ויקרא כו, מב)	"וַיְהִי בַיּוֹם הַהוּא מְלֶכֶךְ" (דברים לג, ה)	3
"ה' בְּקוֹל שׁוֹפָר" (תהילים מז, ו)	"_____ "_____ (תהילים קיא, ד)	"כִּי לֹ-ה' הַמְּלֹכָה" (תהילים כב, ט)	4
"בְּחֻצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הִרְעִינוּ לִפְנֵי הַמְּלֶכֶךְ ה'." (תהילים צח, ו)	"וַיִּזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ" (תהילים קיא, ה)	"ה' מְלֶכֶךְ גְּאוֹת לְבָשׁ" (תהילים צג, א)	5
"תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר בְּכֶסֶה לְיוֹם הַגִּבּוֹר." (תהילים פא, ד)	"וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ" (תהילים קו, מה)	"_____ "_____ (ישעיהו מד, יג)	6
פסוק נוסף הִלְלוּהוּ בְּתִקְעַת שׁוֹפָר... (תהילים קג, א-ו)	—	—	
"_____ "_____ (ישעיהו יח, ג)	"כֹּה אָמַר ה' זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד זְעוּרֶיךָ" (ירמיהו ב, ב)	"ה' מְלֶכֶךְ-יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ" (ישעיהו מד, ו)	7
"הָיָה בַיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל" (ישעיהו כז, יג)	"וַיִּזְכְּרֵנִי אֲנִי אֶת-בְּרִיתִי אֹתְךָ" (יחזקאל טז, ס)	"_____ "_____ (עובדיה א, כא)	8
"וְאֵדֶנִי-ה' בְּשׁוֹפָר יִתְקַע, וְהִלְךְ בְּסַעֲרוֹת תִּימֹן" (זכריה ט, יד)	"כִּי-מִדֵּי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֲזַכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)	"וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל-כָּל-הָאָרֶץ" (זכריה יד, ט)	9
"וַיִּתְקַעְתֶּם בְּחֻצְרוֹת עַל עֲלֵתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלֹמֵיכֶם" (במדבר י, י)	"וַיִּזְכְּרֵנִי לָהֶם בְּרִית רֵאשִׁינִים" (ויקרא כו, מה)	"_____ "_____ (דברים ו, ד)	10

כתובים

דף לפענוח מבנה התפילה

שמות התלמידים: _____

עיינו שוב בפסוקים שבתפילה. שימו לב למילות הפתיחה לפני המובאות מהפסוקים בתורה,

בנביאים, ובכתובים.

לדוגמה:

* בתפילה, מילות הפתיחה לפסוקים מן **התורה** הן: "**ככתוב בתורתך**".

השלימו לפי הדוגמה הכתובה למעלה:

* בתפילה, מילות הפתיחה לפסוקים מן **הכתובים** הן: "_____".

* בתפילה, מילות הפתיחה לפסוקים מן _____ הן: "_____".

קעת השלימו את החסר בעמודה הימנית של הטבלה שבעמוד 8, וכתבו את מראה המקום של

הפסוקים בתנ"ך (הספר, הפרק, הפסוק).

הסבירו כיצד הצלחתם לגלות מאיפה הובאו הפסוקים ששיבצתם בטבלה: מתורה או

מכתובים או מנביאים.

הגישו למורה את הדפים האלה להערכה:

א. טבלת למיון פסוקים מלאה (עמ' 8);

ב. דף לפענוח מבנה התפילה מלא (עמ' 9).

פסיכיאטריה 2 – ניתוח המחלוקות במשנה

עבודה בזוגות בכיתה

אין פוחתין מעשרה מלכויות, מעשרה זכרונות, מעשרה שופרות.

רבי יוחנן בן נורי אומר: אם אמר שלש שלש מכלן, יצא.

אין מזכירין זכרון מלכות וְשופר של פרענות.

מתחיל בתורה ומשלים בנביא. רבי יוסי אומר: אם השלים בתורה, יצא:

חבורת בלשי המשנה, אתם מתקדמים בפענוח התעלומה. פיצחתם בהצלחה את המבנה של תפילת

מוסף לראש השנה, וכעת תקבלו את הרמז השני:

במשנה, בפרק ד משנה ו, יש שתי מחלוקות.

בחרו מחלוקת אחת מביניהן ופענחו אותה.

השלימו את הדף שבעמוד 11 לפי ההנחיות האלה:

כתבו בלשונכם מהו המקרה המובא במחלוקת.

כתבו מיהם התנאים החולקים זה על זה.

כתבו בלשונכם מהו הדין לפי דעתו של כל תנא.

הגישו למורה להערכה את "דף לניתוח המחלוקת במשנה".

דף לניתוח המחלוקת במשנה

שמות התלמידים: _____

המחלוקת במשנה

המקרה:

החולקים:

הדין:

לפ"ה 3 – תוכן הפסוקים בתפילה

שמות התלמידים: _____

אין פוחתין מעשרה מלכויות, מעשרה זכרונות, מעשרה שופרות.

רבי יוחנן בן נורי אומר, אם אמר שלש שלש מכלן, יצא.

אין מזכירין זכרון מלכות ושופר של פרענות.

מתחיל בתורה ומשלים בנביא. רבי יוסי אומר, אם השלים בתורה, יצא:

חבורת בלשי המשנה, אתם מתקדמים בפענוח התעלומה, וכעת תקבלו את הרמז השלישי:

משמעות המילה פּרַעְנוֹת.

הסבירו מדוע שני הפסוקים שלפניכם לא ייכללו בברכת "מלכויות" בתפילת מוסף של ראש השנה,

אף על פי שבפסוקים אלה מוזכר ה' כמלך.

1. "חַי אֱנִי נְאֻם ה' אֱלֹהִים אִם לֹא בְיַד חֲזָקָה וּבְזִרְעֵ נְטוּיָה וּבְחֵמָה שְׂפוּכָה אֶמְלֹךְ עֲלֵיכֶם"

2. "ה' מֶלֶךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים יֹשֵׁב כְּרוּבִים תִּנּוֹט הָאָרֶץ"

על סמך שתי התשובות שכתבתם, ענו שתי השאלות האלה:

מהם הנושאים שיופיעו בברכת מלכויות? מהם הנושאים שלא יופיעו בברכת מלכויות?

הגישו את העמוד הזה למורה להערכה.

פסיכיה 4 – פצנוח המסנה כולפה

שמות התלמידים: _____

חבורת בלשי המשנה, כל הכבוד, פענחתם את שלושת הרמזים וכעת עליכם לחשוף את פתרון התעלומה. הסבירו בלשונכם את המשנה. תוכלו להיעזר במה שלמדתם מפצנוח הרמזים ובמה שלמדתם בכיתה.

המשנה

- א. אין פוחתין מעשרה מלכויות, מעשרה זכרונות, מעשרה שופרות.
 רבי יוחנן בן נורי אומר: אם אמר שלש שלש מכלן, יצא.
- ב. אין מזכירין זכרון מלכות ושופר של פרענות.
- ג. מתחיל בתורה ומשלים בנביא. רבי יוסי אומר: אם השלים בתורה, יצא:

המשנה בלשונכם

א. _____

ב. _____

ג. _____

הגישו את העמוד הזה למורה להערכה.

פכה 5 – סיכום ומסקנות

שם התלמיד/ה: _____

תלמידים יקרים,

השלימו את השלב הזה בבית אחרי ראש השנה.

אחרי שהייתם בבית הכנסת, התפללתם את תפילות ראש השנה וביניהן כמובן את הברכות "מלכויות", "זיכרונות" ו"שופרות" בתפילת המוסף, קראו את השאלות, חשבו עליהן וענו עליהן.

1. כיצד עזרה לך המשימה להבין את התפילה?

2. כיצד העיסוק במשימה השפיע על כוונת התפילה בראש השנה? הסבר את תשובתך.

הגישו את העמוד הזה למורה להערכה.

יישר כוח – פכי המנה